

Sesja edukacyjna pt. „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej” Łambinowice, 24 maja 2012 r.

24 maja 2012 r. Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu (dalej: CMJW w Łambinowicach-Opolu) zorganizowało po raz ósmy sesję edukacyjną pt. „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej”. W obradach, które odbyły się w siedzibie muzeum w Łambinowicach, udział wzięło ok. 60 osób. Byli to m.in. wykładowcy akademicy, nauczyciele, studenci Wydziału Historyczno-Pedagogicznego Uniwersytetu Opolskiego, laureaci konkursu na projekt edukacyjny pt. „Póki nie jest za późno” oraz pracownicy CMJW w Łambinowicach-Opolu.

Główny temat sesji stanowiły sposoby postępowania i motywacji człowieka, mającego trudny wybór. Rozważając postawy jednostki wobec zła oraz mechanizmy działania sprawców, ofiar i obserwatorów, starano się także wypracować rozwiązania dydaktyczne, służące budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Sesja podzielona została na trzy części. W pierwszej z nich uczestnicy zwiedzili najnowszą wystawę stałą muzeum pt. „W niewoli niemieckiej” i wysłuchali wykładu prof. dr. hab. Andrzeja Janowskiego. Zapoznali się także z sylwetkami wybranych jeńców, które przedstawili pracownicy muzeum. Po przerwie odbyła się dyskusja panelowa, po której zorganizowano zwiedzanie byłego Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf, z wykorzystaniem rowerów. W ostatniej części sesji, po przerwie obiadowej, ogłoszono wyniki IV edycji ogólnopolskiego konkursu na projekt edukacyjny pt. „Póki nie jest za późno”.

Otwarcia obrad dokonała dyrektor CMJW w Łambinowicach-Opolu, dr Violetta Rezler-Wasielewska, która przywitała uczestników i krótko przedstawiła historię i założenia sesji edukacyjnych, organizowanych w muzeum, których efektem było stworzenie programu edukacyjnego „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach”. Podkreśliła, że tegoroczne spotkanie skoncentrowane

jest wokół istoty zachowań człowieka, postawionego przed dylematem dokonywania wyboru. Odniosła się do sytuacji, gdy wybór ten determinuje rolę, jaką przyjmujemy: sprawcy, ofiary czy obserwatora.

Pierwszym prelegentem był prof. dr hab. A. Janowski, który wygłosił inauguracyjną sesję wykład pt. „Co nas czyni bohaterami? Motywacje w zachowaniach”. Dokonał on konfrontacji własnych wojennych doświadczeń z dzisiejszą rzeczywistością. Stwierdził m.in., iż choć był zbyt młody, aby wziąć czynny udział w Powstaniu Warszawskim, to doskonale pamięta kult śmierci, z dzisiejszej perspektywy tragiczny i niepotrzebny, jaki wówczas panował. Właśnie to wydarzenie wzbudziło w nim zainteresowanie zrywami narodowymi. Jako pedagog analizował reakcje ludzi i wybory, jakich dokonywali w tych trudnych sytuacjach. Na tej podstawie stwierdził, iż pomimo to, że świat, w którym żyjemy, wydaje się nam stabilny i bezpieczny, zawsze powinniśmy, choćby mentalnie, być przygotowani na okoliczności, które będą zmuszały nas do podejmowania niełatwych decyzji. I choć często o naszym losie decydować będą inni ludzie, czy też zwykły przypadek, to głównie od nas zależy, czy uda nam się zachować godność. Jednocześnie podkreślił rolę jednostki i jej wpływ na dzieje regionu i bieg wydarzeń.

W drugiej części sesji pracownicy muzeum przedstawili słuchaczom kolejno trzy sylwetki jeńców wojennych, których losy były związane zarówno z obozem koncentracyjnym KL Auschwitz, jak i jenieckim Lamsdorf. Jako pierwszy głos zabrał mgr Bartosz Bezpalko, który przybliżył postać ojca Maksymiliana Kolbego – jeńca Lamsdorf, następnie więźnia na Pawiaku i KL Auschwitz. To w tym ostatnim obozie wybrał on śmierć głodową, ratując tym samym życie Franciszka Gajownicza. Następnie dr Joanna Lusek opowiedziała o rtm. Witoldzie Pileckim. Był on dobrowolnym więźniem KL Auschwitz i twórcą konspiracji wojskowej w tym obozie, uczestnikiem Powstania Warszawskiego, jeńcem Stalagu 344 Lamsdorf i Oflagu VII A Murnau, oficerem Armii Krajowej oraz II Korpusu gen. Władysława Andersa. Po wojnie został skazany na śmierć przez władze Polski „Ludowej”. Jako ostatnia w tej części głos zabrała dr Anna Wickiewicz. Przybliżyła ona postać Charlesa J. Cowarda – brytyjskiego jeńca Stalagu 344 Lamsdorf, który, przebywając w komandzie pracy w KL Auschwitz III (Monowitz), z narażeniem życia organizował ucieczki żydowskim więźniom obozu.

Wystąpienia te były wprowadzeniem do dyskusji panelowej pt. „Jednostka wobec zła. Jak przygotowujemy dziś dzieci do trudnych wyborów?”. Wzięli w niej udział: prof. dr hab. A. Janowski, dyrektor muzeum, dr Violetta Rezler-Wasielewska, dr Iwona Konopnicka, pracownik Uniwersytetu Opolskiego, pełniąca funkcję moderatora dyskusji oraz studentki kierunku pedagogiki Wydziału Historyczno-Pedagogicznego w Opolu. Jako pierwsza głos zabrała dr I. Konopnicka, która podkreśliła, iż człowiek nie rodzi się z natury zły

lub dobry, ale jego postawa kształtowana jest przez szereg czynników, takich jak otaczający go ludzie czy wydarzenia, których jest uczestnikiem lub świadkiem. Niewątpliwie jednak człowiek cały czas musi dokonywać wyborów, także tych trudnych. To właśnie podejmowane decyzje rozstrzygają ostatecznie o tym, jak wygląda nasze życie. Dodała także, że pytanie, dotyczące wyboru między złem i dobrem, jest odwieczne, zmienia się natomiast otaczający świat i system wartości. Tym bardziej należy sobie więc zadać pytanie, jak przygotować dzieci i młodzież do współczesności, pełnej szybkiego tempa życia i hipermarketów. Mimo iż żyjemy w czasach pokoju, to wobec niepewności jutra, o której w swoim wystąpieniu wspominał prof. dr hab. A. Janowski, także możemy znaleźć się w sytuacji ekstremalnej, gdy zostaniemy zmuszeni do podjęcia trudnej decyzji. Studentki, które jako kolejne zabrały głos, analizowały rodzaje zła, z jakimi musi zmierzyć się człowiek, wyróżniając m.in. zło moralne i fizyczne. Jako najlepszy sposób przygotowania dziecka do dorosłego życia i przyjmowania w nim odpowiedzialnej postawy wskazały dobry przykład rodziców. Wnioskowały, iż istotne jest promowanie podejmowania właściwych decyzji nawet wtedy, gdy są one trudniejsze. Podkreśliły także rolę rozmowy w procesie wychowawczym. W czasie dyskusji nie pominięto również kwestii nauczania o wojnie i bohaterstwie, bez jednoczesnego ich gloryfikowania. Nawiązując do wystąpienia przedmówczyń, dr I. Konopnicka zastanawiała się, czy w dzisiejszych bezpiecznych czasach stać nas na dokonywanie trudnych wyborów. Stwierdziła, że nasze rozważanie mogą być wyłącznie hipotetyczne, nie jesteśmy bowiem w stanie przewidzieć własnej reakcji z całkowitą pewnością. Do tej wypowiedzi odnieśli się kolejno prof. dr hab. A. Janowski i dr V. Rezler-Wasielewska. Pierwszy dyskutant dodał, że mając dokonać wyboru nigdy nie znamy wszystkich okoliczności, które dadzą nam pewność, że decyzja będzie właściwa. Z kolei dyrektor muzeum wyraziła wątpliwość na temat sposobu pracy i wychowania. Stwierdziła, iż celem edukatorów nie jest nakazywanie młodzieży określonego punktu widzenia i sposobu zachowania. Wiedza historyczna daje współczesnym tę przewagę, że wiemy, jak w przeszłości zachowali się inni i możemy z tej wiedzy czerpać. Niewątpliwie jednak spotkania z kombatantami dowodzą, że ich reakcje nie zawsze były przemyślane, często wynikały z potrzeby chwili. Mimo to podjętych wówczas wyborów dziś nie muszą się wstydzić. W podsumowaniu dyskusji dr I. Konopnicka odniosła się do słów Władysława Bartoszewskiego. Patriotyzm dzisiaj rozumie ona jako patriotyzm przyszłości. Niezwykle ważne są wydarzenia minione, historia stanowi bowiem punkt wyjścia do budowania lepszej przyszłości.

Po obradach uczestnicy sesji zwiedzali na rowerach Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach. Po przerwie obiadowej ogłoszono natomiast wyniki IV edycji ogólnopolskiego konkursu na projekt edukacyjny pt. „Póki nie jest

za późno”. Laureatami tegorocznego konkursu zostali: mgr Mariola Gliniecka, mgr Małgorzata Wojtkiewicz, Bartosz Jabłoński, Nicole Radowska, Maria Brewka, Karolina Grzesik, Wiktoria Futerska, Patrycja Kotlińska, Jakub Fijewski, Mikołaj Kasprzyk, Szymon Nowakowski, Bartłomiej Lis, Wojciech Ślusarczyk i Weronika Kujawa ze Szkoły Podstawowej (dalej: SP) im. Jana Brzechwy w Radawnicy za projekt pt. „Podążamy śladami poległych bohaterów” – nagroda I stopnia; Grzegorz Kalejta, Paweł Filipowicz, Magdalena Kalejta, Paulina Bacewicz i Natalia Niedźwiecka z II Liceum Ogólnokształcącego (dalej: LO) im. gen. Zygmunta Podhorskiego w Suwałkach za projekt pt. „Stalag I F Sudauen – zapomniane ludobójstwo” – nagroda II stopnia; Klaudia Lis, Dagmara Luboń, Natalia Wikarek, mgr Izabela Tumas i mgr Agata Durbacz z Gimnazjum nr 3 im. Henryka Sienkiewicza w Będzinie za projekt pt. „W getcie będzińskim” – nagroda III stopnia; Magdalena Woźniak, Lidia Tomaszewska i Michał Rusołowski z II LO im. Królowej Jadwigi w Pabianicach za projekt pt. „Żołnierze Boga, Honoru, Ojczyzny – historia walk wojska polskiego z hitlerowskim najeźdźcą 7 września 1939 roku pod Pabianicami” – wyróżnienie; mgr Błażej Kupski, Kacper Niemczynowski i Dawid Krok ze SP nr 4 w Pyskowicach za projekt pt. „Historie zamknięte w kamieniu” – wyróżnienie; mgr Błażej Kupski, Artur Kasperczyk i Wojciech Skowronek ze SP nr 2 w Pyskowicach za projekt pt. „Gwiazda Dawida za drutem kolczastym” – nagroda przewodniczącej jury. Laureaci i ich opiekunowie otrzymali atrakcyjne nagrody i zaprezentowali także swoje prace. Przewodnicząca jury, dr I. Konopnicka, zwróciła uwagę na wysoki poziom konkursu, ciekawe pomysły oraz duże zaangażowanie jego uczestników.

Oficjalnego zamknięcia obrad dokonała dyrektor CMJW w Łambinowicach-Opolu, dr V. Rezler-Wasielewska.

Magdalena Kruk-Kuchcińska